

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 15. februara 1854. **List 13.**

Kert kmetovavca naj bolji prijatelj.

Že večkrat in od več strani so „Novice“ zagovarjale kerta, in so rekle, da tisto majhno škodo, ki jo nareja na sonožetih le takrat, kadar ravno trava na njih stoji in kertine nadležjejo kosca, on obilno povrača z drugim dobičkom. Naj huji sovražniki kerta pa so tisti, ki menijo, da kert spodjeda travine korenine, — al ta misel je ravno tako kriva, kakor če bi kdo rekel, da človek je senó. Kert živi le od červov in družega merčesa, trava in korenine nje niso za njegov gobček in ne za njegov želodec. Ker pa kert rije in napravljaje kertine, izruje, pa le na tistem mestu, zares marsiktero koreninico travi, rahljá zemljo, in ker meče mertvico na dan, da se vredoviti pod milim nebom, je velik dobiček za kmetovavca, če le to stori, da raztrosi kertine po travniku. Pri nekterih nemarnih kmetovavcih, katerim za nobeno obdelovanje travnikov mar ni, je zares kert edini obdelovavec zanemarjenega zemljiša.

Te naše misli od velike koristi kertove zamoremo poterčiti danes po bukvicah, ki so nedavnej prišle v Gloucestru na Angležkem pod imenom „Talpa“ (kert) na svetlo, in ktere sedaj po celi deželi slovijo tako, da vsak jih hoče imeti. Pisatelj te knjižice napoveduje vojsko matiki, plugu in brani. Po njegovih skušnjah je izgled dobrega kmetovavca — čudo, prečudo! — kert, ta mali podzemeljski delavec, kterege nespamet človeška brez milosti preganja. Že zdavnej so umni kmetovavci prepričali se, da ta živalica ni tako škodljiva, kakor se nekterim zdí, in da zamore — se vé da se morajo kertine pridno razgrabiti in poravnati — zemlji celo koristen biti. Na to skušnjo so znajdli na Angležkem plug, ki pod zemljo orje in se plough-mole imenuje, ker tako rekoč pod zemljo rije kakor kert. Al nobenemu ni na misel prišlo, to pohlevno živalico povzdigniti v izgled za vse kmetijske zboljške. To je storil sedaj pisatelj omenjenih bukvic „Talpa“, v katerih takole govori: „Namen oranja je zdrobiti zemljo, da se z gnojem in z zrakom lože zmeša in da se zatare rastlinje, ktero nima biti na njivi. Ravno to delata kert in kertica, zato naj bo cilj in konec vsega poljskega obdelovanja, da se zemlja cele njive predela v ravno to, kar je kertina. Kaj je storiti, da se to doseže? Posnemati je treba kerta, da se zemlja zdrobi v štupo“. Tako dalje povzdiguje delavnost kerta, ki tudi na senožetih majhno škodo, ki jo stori, povrača z velikim dobičkom.

Beseda o pravem času mladenčem slovenskim.

Čas se približal je, kterege je marsikteri mladenec pričakoval s strahom in trepetom — čas nabere vojaških novincov. Sprejmite torej, dragi rojaki moji po slovenskih krajih, sledeče prijazno opominovanje: Vém, da tolažbe in poduka potrebujete, ker se za marsikterege za-

lostni dan približuje, da bo očeta in mater, brate in sestere, in vse kar rad ima, zapustiti mogel, in se podal v ptuje daljne kraje, iz katerih bo morebiti še le čez dolgo let, morebiti clo nikoli več nazaj prišel. Da rojstni dom radi imate, da se z žalostjo ločite od domačije, da s težkim sercom svojega očeta, svojo ljubo mater zapustite, tega vam nobeden za zlo ne jemlje, zakaj zares malovreden je človek, kateri svoje domovine ne ljubi priserčno; — al vender mislim, da strah pred vojaškim stanom je pri mnogih presilen, in da ta strah večidel od tod pride, ker od tega stanú in od njega dolžnost nimajo pravih zapopadkov. Vojaški stan je zares težaven, dolžnosti njega so ostre; pa iz tega še ne izhaja, kakor da bi ta stan prestati, njega dolžnost spolniti, in kazin ali štrafing se varovati nemogoče bilo; ampak le to, da je treba v njem natanko po predpisanih postavah se ravnati. Verjeli mi bote, preljubi moji rojaki, slovenski mladenči! kjer iz skušnje govorim, in vés ta stan po njega prijetnih in neprijetnih stranéh dobro poznam.

Perva slovesnost za novinca vojaškega je prisega na vojno bandero. Ta prisega je ravno tako sveta, kakor vsaka druga, in gorjé mu, kdor prelomi jo in bandero svoje popusti. Slišal sim že dostikrat prazni izgovor: Ta prisega ne veljá, ker ni prostovoljna, ampak prisiljena. Vprašam vas pa: ali vas ne veže véra k tej prisegi, ki vas uči, da vsaka oblast je od Boga postavljena, in da kdor se zoperstavlja tej oblasti se zoperstavlja Bogu? Al ne veste, da je ni nesrečniši stvari na svetu, kakor je vojaški begún, ki je zapustil bandero svoje? Z velikim strahom po ovinkih, po gošavi in po germovji je prišel v svoj rojstni kraj; pa podnevi si ne upa v očetovo hišo, ponoči kakor tat po temi prileze; oče in mati se ga prestrašita, in komej je enmalo hrane dobil, že sliši preplašeno opominovanje svoje družine: „pojdi, beži, skri se, da te ne zasačijo žandarji“. Preden se dan zaznamva, zapusti nesrečnež očetovo hišo, in beži v samoto; vsaka reč ga plaši; če tiček ponoči zaferfrá v germu prebujen, se pretrese begún in obledi, kjer misli, da za germom so osleduhi in preganjavci; vsaki germ, vsak suh štor se mu zdí, da je živ in ga čaka, — bojí se svoje lastne sence. Ob nedeljah zvon farne cerkve vabi verne k službi Božji; ljudjé od vsih krajev skupej hité, begún pa se v svoji samoti tiší. In še v hišo Božjo stopiti si ne upa, ker se izdajavec bojí. In to revno, to milovanja vredno življenje ne terpi eno, dve ali tri leta, ampak celi čas življenja. Deržite torej zvesto, ljubi moji rojaki, prisego cesarju in Bogu, da sami sebe ne pahnete v tolikšno nesrečo!

(Konec sledí.)

Domače šege.

Ženitvanske šege Slovincov Goriške doline.

Kje dom je moj?
Tam, kjer Soča v blagem kraju
Vije se — podobnem raju;
Tam, kjer žlahne tertice
Venčajo goričice.
In to je slovenska krajna:
Na Slovenskem dom je moj!

A. Pirnat.